

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

SAMEN ONDERWEG

Een tragikomedie over godsdienstfanatisme,
dweepzucht en hypocrisie in vijf bedrijven

1880
door

Leon Pensaert

Naar 'Paatros' van Cyriel Buysse

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2011
Nr.3062

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste NEGEN tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A.
Te Boelaerlei 107
2140 Borgerhout Antwerpen
rechten@toneelfonds.be

Bij aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een formulier "aanvraag tot opvoering". Op dit formulier moet men plaats en datum(s) van opvoering invullen; het moet minstens vier weken voor de opvoering(en) naar Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A. worden gestuurd.

Enige tijd voor de opvoeringen ontvangt u dan van hen de factuur voor te betalen auteurs- en/of vertaalrechten

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.
info@ibva.nl

TARIEFCODE A1

BELANGRIJKE OPMERKING !

<p>Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk <i>SAMEN ONDERWEG</i> op te voeren moet de naam van auteur <i>LEON PENSAERT</i> vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen.</p>
--

<p>De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.</p>
--

Wettelijk depot D/2011/220/004
ISBN 978-90-385-11313

© 2011 Toneelfonds J. Janssens/Leon Pensaert
www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Toneelfonds J. Janssens – Te Boelaerlei 107 – 2140 Bght Antwerpen
Tel 03 366 44 00 . Fax 03 366 45 01 . info@toneelfonds.be

PERSONAGES

(4 dames – 5 heren)

VADER DE MEESTER, tachtig jaar
SCHOLASTICA, dochter
JOSEFIEN, dochter
REMI, zoon
PETRUS, jongste zoon

kinderen zijn veertigers
de twee dochters moeten manwijven lijken

ONDERPASTOOR PROVOOST
BUURVROUW MARJA
HOER MIMI
POSTMEESTER

DECOR

Simultaan toneel. Over de hele breedte van het podium: een straat; daarachter: vier delen: zijstraatje – eetruimte en klein kamertje – donkere gang – bordeel. Vanuit het zijstraatje komt men in de eetruimte. De eetruimte heeft drie deuren - kapstok – lage buffetkast met daarop Mariabeeld en kandelaars – tafel met vijf stoelen – staande klok – enkele pannen aan muur - hoge leunstoel – object dat een kachel suggereert - achteraan: deurtje naar klein kamertje: ijzeren bedsponde – twee stoelen - kruisbeeld aan muur - donkere gang – Het bordeel wordt belicht als zich daar een scène afspeelt, en wanneer zowel Petrus als de onderpastoor aan de hoer denkt – afgeschermd door gaas waardoor ook met belichting de handeling wazig blijft, pas in het vijfde bedrijf verdwijnt het gaas - roodfluwelen zitbank, rood behang, spiegel.

INDELING

1ste AKTE : EXPOSITIE:

thuiskomst familie De Meester na de zondagsmis
 buurvrouw Marja komt boter... kopen – aandacht van zoon Petrus
 Petrus, geïntrigeerd door Marja, denkt aan hoerenmoment
 Petrus ongeduldig, wil vertrekken naar de stad
 Petrus vergelijkt in gedachte geuren thuis en bij de hoer
 familie praat over het middageten, processie...
 Petrus eet snel en vertrekt
 familie praat over Petrus, het lof, bidt samen

2de AKTE: INTRIGE:

Petrus al twee dagen niet thuis
 vader erg nerveus, meent dat zoon iets is overkomen
 kinderen ook ongerust, blijven waken
 zoon Remi gaat in de stad naar Petrus zoeken

3de AKTE: CLIMAX:

Marja probeert familie gerust te stellen
 onderpastoor troost op zijn manier en maakt vader gelukkig
 postmeester weet iets over Petrus
 Remi komt terug thuis zonder Petrus
 vader in alle staten
 Marja zegt veel voor wie het wil verstaan
 vader blijft een zwartkijker en geeft geld voor enkele missen
 Petrus komt thuis en biecht zijn zonden
 tijdens biecht toont onderpastoor zijn dubbellevens
 geen vergiffenis voor de zonden

4de AKTE: CATASTROFE:

oplossing voor Petrus' probleem: trouwen?
 familie reageert geschokt
 Petrus heeft behoefte aan een vrouw
 oplossing van de familie: iedereen kan zich daarin vinden, en Petrus?

5de AKTE: PERIPETIE:

gedachten van Petrus
 de hoer is het paradijs
 onderpastoor geeft de absolutie
 iedereen gelukkig

MUZIEK

indien nodig: Gregoriaans – Marialiederens - bij bordeelscène: Maurice Ravel:
 Boléro - valse musette française

EERSTE BEDRIJF

1ste scène

(Klokkengelui –winderig. Dochters en zonen komen op; klompen binnen langs zijkant, leggen kerkboek in la van buffetkast, hangen jas aan kapstok, dochters trekken schort aan, zonen lummelen)

SCHOLASTICA : Wat een zotte wind.

JOSEFIEN : Ik ben bevroren. Hier is het beter dan buiten. *(warmt haar handen boven kachel)* 'k Moet er eens in poken. Er zit precies niet veel vuur meer in.

REMI : 't Is nog maar november. En alles zag al goed wit.

PETRUS : *(kijkt naar klok – heeft zondags pak aan)* Ik heb honger.

REMI : Dat ge met ons zijt meegekomen. Gewoonlijk gaat gij toch nog een pint pakken na de mis?

(Petrus reageert door zijn schouders op te halen)

SCHOLASTICA : Laat hem doen. Ik versta dat maar al te goed van onze Petrus. Ik scheur ook van de honger. Allez, Petrus, begin dan maar de tafel te dekken.

(Petrus neemt koppen- Josefien neemt brood, boterpot en mes: pakt het ongesneden brood, maakt er met het broodmes een kruis op, begint te smeren en snijdt dan, de twee laatste handelingen worden telkens herhaald - Scholastica pakt de koffiëpot van de kachel)

REMI : Hebt ge mijn maag tijdens het Credo niet horen grommen?

JOSEFIEN : Om te communie te mogen gaan: sedert middernacht niet meer gegeten of gedronken hebben tenzij natuurlijk water. Zo staat dat in de catechismus.

SCHOLASTICA : Als ge Ons Heer ontvangt, moet uw lichaam en uw ziel zuiver zijn.

PETRUS : 't Is te hopen dat het vlug middag is.

SCHOLASTICA : Gaat ge weer naar de stad?

PETRUS : Dat pakt niemand me af. Ik werk de hele week. Ik heb daar recht op.

JOSEFIEN : En wij doen niks, zeker?

SCHOLASTICA : Ik zit de hele week op mijn gat, hé, Petrus!

PETRUS : Zondag is mijn uitgaansdag.

REMI : Dat is een gewoonte geworden voor onze Petrus. Ons broertje moet er tussenuit.

(lachend) Ik begrijp dat. Altijd hetzelfde: in de zomer koewachtertje spelen en 's winters de stallen uitmesten.

PETRUS : Ik heb de warme stadslucht nodig. *(glimlacht)*

JOSEFIEN : Als 't hier koud is, dan is het in de stad ook koud, of niet soms!

(iedereen maakt een kruisteken en begint te eten)

2de scène

(er wordt op de deur geklopt: de mooie buurvrouw Marja- Scholastica staat op-Petrus bekijkt Marja – Marja kijkt niet naar hem)

SCHOLASTICA : Ha Marja, een goedemorgen. Kom binnen, kind.

MARJA : 't Begint nog te regenen ook. 't Is precies ijswater.

SCHOLASTICA : Waarmee kan ik u helpen?

MARJA : Een kilo boter, twaalf eieren. Hebt ge nog room?

SCHOLASTICA : Ik denk het wel.

MARJA : Hier. *(geeft tas)*

SCHOLASTICA : *(kijkt erin)* Dat is goed. Ik zie het: er zit al een lege fles in voor de room. Mag die vol?

(Marja knikt)

JOSEFIEN : Een kommeke koffie, Marja?

PETRUS : Om je wat op te warmen. *(bekijkt Marja)*

MARJA : Nee, nee. Ik ben al warm van mijn eigen. *(lacht)* Ik moet nog patatten gaan schillen. En wat voor groenten moet een mens er alweer bij klaarmaken ?

REMI : Ja, spruiten, misschien. 't Heeft al een paar dagen gevroren, en ge weet...

JOSEFIEN : Die wilde smaak moet eraf zijn, hé!

MARJA : O ja, waarom niet? Hoewel... wild, hé! *(kijkt glimlachend naar Petrus)* Ge kunt niet iedere dag patatten met ajuinsaus eten. Zeg, moet ge geen mispels hebben? Er hangen er zoveel aan en na de eerste vries... Misschien kan Petrus er komen halen, als ik thuis ben en niet in de stad.

3de scène

(de deur gaat open, vader komt binnen en Scholastica komt terug met eieren en boter)

VADER : Ha Marja...

MARJA : Dag vader De Meester, nogal een weer, hé!

VADER : De wind en dan nog die ijskoude regen erbij! Dat is er teveel aan, zeker als ge bijna tachtig zijt...

REMI : Dat is vechten, hé, vader.

VADER : Daar zal het niet aan liggen. Een oude boom... die zetten ze niet rap opzij.

MARJA : Ge moogt er nog zijn voor uw ouderdom. Ik heb er al anderen gezien.

(vader glimlacht)

JOSEFIEN : Waar zijt gij zolang gebleven, vader?

(ondertussen worden de zaken tussen Marja en Scholastica geregeld)

VADER : 'k Heb nog met Baziel gesproken over de vergadering van 't Genootschap van de Heilige Franciscus Xaverius. En dat is woensdagavond.

MARJA : Allez, ik ga jullie laten. Nog een goede zondag verder. Dag, allemaal.

ANDEREN : Ja, Marja...

(Petrus bekijkt haar en Marja lacht)

VADER : Zeg, Petrus, waar gaan we dat schrijven dat gij na de mis direct naar huis zijt gekomen? Kom, geef me vlug een warme kom koffie.

4de scène

(Petrus kijkt Marja na, is in gedachten verzonken en hoort vader niet – anderen bevriezen - licht wordt gedimd - spot op Petrus – licht komt langzaam op hoer (beide personages blijven op hun speelveld)

PETRUS : Zou Marja ook zulke schone borsten hebben als... Volgens mij heb ik haar daar al zien lopen. Had ze dan ander haar? Nee, dat kan niet.

HOER : *(zit op stoel)* Wat zegt gij nu? Borsten? Tettekkes, zo zeggen ze dat hier. Kom er maar aan. Ge moet geen schrik hebben. Zacht, hé!

PETRUS : Zouden er bij Marja ook van die grote tsjoepen op staan?

HOER : Zuig er maar eens aan. Dat gaat ge toch nog kunnen, zeker. Zoiets, dat verleert ge niet.

PETRUS : Marja, wat heeft die toch een schoon gezicht! Mijn zusters hebben dat niet. Die hebben een snor. Spijtig dat ik haar benen niet kon zien.

HOER : *(slaat haar benen over elkaar zodat ze te zien zijn)* Ge kunt nog niks zien, hé! Geduld. De zwarte poort van het kasteel is nog dicht.

PETRUS : Marja is blond. Zou die haar poort er ook zwart uitzien?

HOER : Ge weet, als ge een kasteel bezoekt, dat het niet gratis is. Zo'n slot vraagt heel wat onderhoud.

PETRUS : Zou Marja ook zo'n kasteel hebben? Volgens mij heb ik haar in Gent gezien.

HOER : De ophaalbrug gaat langzaam of vlug naar beneden, of niet. Dat hangt van u af. Hoeveel centen wilt ge aan de kasteelvrouw geven. Ge krijgt het warm, zie ik.
(lacht)

(licht op hoer wordt gedimd -bevriazing voorbij)

5de scène

VADER : Ik wacht nog altijd op een kom warme koffie! Hoe dikwijls moet ik het nog vragen, Petrus?

PETRUS : Warm... euh... wat?

JOSEFIEN : 't Is niks, Petrus, zal ik het vlug doen?

SCHOLASTICA : Waar moet ik dat geld leggen?

VADER : Geef maar aan mij. *(begint te eten)*

REMI : Het kan nergens beter zijn.

(de vrouwen knikken - Petrus is er met zijn gedachten niet bij)

VADER : Ik ben het opperhoofd. *(lacht)*

SCHOLASTICA : Ik ga stillekes aan het middageten beginnen. *(verlaat kamer)*

PETRUS : Een goed gedacht. Hoe vlugger, hoe beter ... voor mij.

(de anderen horen de laatste woorden van Petrus niet)

JOSEFIEN : Hij is er terug bij.

REMI : Onze Petrus heeft vandaag nog niet veel gezegd.

VADER : Awel, dat is me ook al opgevallen.

(Scholastica komt terug met aardappelen en een savooi)

JOSEFIEN : Hij is zich aan het voorbereiden op zijn wekelijkse uitstap. Scholastica, zal ik de savooi snijden.

VADER : Wat hij daar moet gaan zoeken...

SCHOLASTICA : Dat zou ik wel willen weten. Als het maar deftig is...

(Petrus kijkt in een andere richting en glimlacht)

6de scène

(bevriezing -licht wordt gedimd –spot op Petrus)

PETRUS : Daar moet ge niet aan twijfelen.

HOER : *(loopt rond in haar kamer)* En is het hier niet schoon? Mijn interieur mag er toch zijn, hé, zoetje! Hier woont een dame van stand.

PETRUS : En dat riekt hier nooit naar savooi.

HOER : *(neemt blauw flesje Soir de Paris en spuit in haar kamer)* Ruikt het niet heerlijk? Opwindend.

PETRUS : Als ik straks bij haar ben en ik riek aan haar bors... tettekes...

HOER : Ik kan je betoveren, zotteke.

PETRUS : Als ge me aanraakt, word ik precies iemand anders.

(einde bevriezing)

7de scène

(Scholastica en Josefien bereiden het eten)

SCHOLASTICA : Savooienpuree. Wat vindt ge daarvan?

VADER : Heel goed.

JOSEFIEN : En dan die goede reuk!

(Petrus trekt wenkbrauwen op)

REMI : *(voorzichtig)* En wat stukken spek erbij?

VADER : Waarom niet? 't Is zondag. Ik leg heel wat opzij. Ge zult later niet te klagen hebben. Het kan eraf.

REMI : Ons vader beheert alles goed.

SCHOLASTICA : Petrus, ga eens naar de kelder. Het spek ligt in de tweede bruine stenen pot.

PETRUS : Ziet ge niet dat ik mijn kostuum aanheb. Ik moet nog weg.

JOSEFIEN : Blijf maar zitten. Ik zal het wel doen. 'k Voel me tegenwoordig een echte maarte.

VADER : Remi, ge hebt schoon gezongen in de hoogmis.

SCHOLASTICA : En de onderpastoor heeft al gesproken over de processie in mei.
Was het maar al zover!

JOSEFIEN : Awel, dan kunnen we weer samen het O.-L.-Vrouwebeeld dragen.

REMI : En gij, Petrus? Wanneer gaat gij eens meedoen?

VADER : Onze Petrus, die staat met zijn paternoster aan de kant alles goed te bekijken.

PETRUS : Zo is het.

SCHOLASTICA : Die mag zich niet te moe maken, want 's zondags moet hij heel fit zijn... *(lacht)*

JOSEFIEN : Alstublieft, zwijg daarover, ik mag er niet aan denken...

REMI : Weet ge wat ik zo schoon vind... die rode hemel en daaronder de pastoor met het sacrament.

PETRUS : Ik ook... *(anderen horen het niet)* maar een andere rode hemel.

JOSEFIEN : En dan die veldwachter in uniform met zijn sabel daarvoor.

VADER : Ja, dat pakt een mens. En iedereen knielt en maakt een kruisteken als Ons Heer voorbijgaat.

SCHOLASTICA : Ik denk dat we over een half uur kunnen eten.

PETRUS : Heel goed, want de trein wacht niet.

JOSEFIEN : Zal ik weer de tafel dekken, zeker...

VADER : Remi, haal morgen enkele balen hooi van de zolder voor de beesten. En kijk eens naar de deur van de paardenstal. Die hangt bijna uit haar hengsels.

(licht dooft enkele seconden)

8ste scène

(Iedereen aan tafel. Petrus heeft zijn eten naar binnen geschrokt, boert, staat op, trekt overjas aan)

PETRUS : Tot straks.

REMI : 'k Had nog vlugger gegeten.

(Petrus schokschoudert en verdwijnt)

JOSEFIEN : Hij kon zijn eten niet vlug genoeg op hebben. *(ruimt af)*

SCHOLASTICA : Allez, wat heeft hij nu gezegd vanmorgen?

REMI : Ik denk als we zouden weten waar hij naartoe is...

JOSEFIEN : In godsnaam... hou ermee op.

VADER : Luister, onze Petrus baart me zorgen. Waarom moet hij altijd zondags weg?

REMI : Vanavond is hij toch terug.

JOSEFIEN : 't Zou eraan moeten mankeren.

VADER : Ik heb er met de onderpastoor al over gesproken, enkele maanden geleden...

Hij heeft Petrus bij zich geroepen en met hem gesproken.

SCHOLASTICA : En?

VADER : Hij zegt dat Petrus heel goed heeft geluisterd, maar...

REMI : Eigenlijk is het zoveel appelen als peren...

VADER : Tja!

JOSEFIEN : In de buurt lachen ze met Petrus. Als iemand vraagt: 'waar gaat ge naartoe'? Dan is zijn antwoord altijd hetzelfde: 'mij een beetje amuseren'.

REMI : Een pint gaan drinken, dat is niet verkeerd, vind ik!

JOSEFIEN : Ik hoopt dat het dat is.

VADER : Hadt gij iets anders gedacht?

SCHOLASTICA : Hoe dan ook: we gaan er niet over prakkiseren. Wie gaat er straks mee naar het lof?

JOSEFIEN : Als ik aan het Tantum ergo denk, dan kan het niet vlug genoeg tijd zijn voor de kerk.

VADER : Ik ga een kaars voor Ons-Lieve-Vrouwke aansteken. Dan kunnen we samen bidden.

JOSEFIEN : Dat Petrus ermee mag ophouden.

REMI : Met wat?

(iedereen zwijgt)

(staat op) Ik ga buiten pissen.

VADER : Wees gegroet, Maria, vol van genade...

SCHOLASTICA : Wacht even, vader, ik ga ondertussen wat breien, anders geraakt mijn sjaal niet af.

JOSEFIEN : Waar heb ik nu mijn crochet gelegd?

(licht dooft)

